

SIVILOMBUDET

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår referanse
2022/5979

Deres referanse

Vår saksbehandler
Katja Boye

Dato
08.02.2023

Høringsvar - forslag om forskriftshjemmel i straffegjennomføringsloven om særskilte tiltak under utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets forslag om en forskriftshjemmel i straffegjennomføringsloven om særskilte tiltak under utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom med høringsfrist 9. februar 2023. Departementet foreslår å lovfeste en forskriftshjemmel for å iverksette smittevernstiltak, istedenfor å videreføre varigheten av dagens kapittel 3A i straffegjennomføringsloven. Slik ombudet forstår forslaget foreslås det at forskriftshjemmelen skal gjelde frem til permanente regler om smitteverntiltak inntas i loven. Departementet ber samtidig om høringsinstansenes syn på om det bør arbeides videre med sikte på at behovet for denne typen regler skal ivaretas i straffegjennomføringslovens ordinære bestemmelser.

Sivilombudet har tidligere kommet med merknader til kapittel 3 A i straffegjennomføringsloven. I vårt høringsvar 18. oktober 2021 skrev ombudet at:

«Ombudet er på generelt grunnlag også positiv til at det inntas permanente regler om smittevern i fengsel ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom som smitter ved indirekte kontakt. Et regelverk som gir tydelige rammer for hvilke tiltak som har hjemmel i lov, og hvilke vurderinger som må tas i forkant av at slike tiltak iverksettes, vil bedre rettssikkerheten til de innsatte og bidra til at vi unngår inngripende tiltak som ikke er nødvendige og/eller forholdsmessige. Ombudet viser her til funnene i Sivilombudets rapport *Ivaretagelse av innsatte i fengsel under covid-19-pandemien* fra juni 2020, hvor vi fant at noen tiltak som var iverksatt under pandemien ikke var i samsvar med kravet til nødvendighet og forholdsmessighet slik det følger av menneskerettslige krav. I rapporten viste vi til at vi ser et behov for regler for iverksettelse av smitteverntiltak som er bedre tilpasset situasjonen til innsatte i fengsel.»

Ombudet er fortsatt av den oppfatning at et regelverk som gir tydelige rammer for hvilke tiltak som har hjemmel i lov, og hvilke vurderinger som må tas i forkant av at slike tiltak iverksettes, vil bedre rettssikkerheten til de innsatte og bidra til at man unngår inngripende tiltak som ikke er nødvendige og/eller forholdsmessige.

Ombudet viser her også til at Koronakommisjonen i NOU 2021: 6 anbefalte at «[d]ersom utelukkelse fra fellesskapet i framtiden skal kunne benyttes som et generelt smitteverntiltak, bør dette klargjøres av lovgivende myndighet gjennom en klar lovbestemmelse», se NOU 2021: 6 *Myndighetenes håndtering av koronapandemien* punkt 31.8.

På denne bakgrunn støtter Sivilombudet Justis- og beredskapsdepartementet vurdering om at regler om smitteverntiltak overfor innsatte er i kjernen av legalitetsprinsippet og bør inntas som permanente regler i lov. Ombudets tilbakemelding er derfor at departementet bør arbeide videre med å sikre at regelverksbehovet ivaretas i lovs form.

I forslaget fremgår det at departementet foreløpig vurderer det slik at innholdet i en eventuell forskrift i hovedsak vil tilsvare innholdet i dagens kapittel 3 A. Hjemmelen som foreslås er imidlertid vid og åpner for endringer fra dagens regulering av smitteverntiltak i fengsel. Etter ombudets oppfatning er det uklart i hvilken grad departementets forslag til forskriftshjemmel vil gi tydelig nok rammer for hvilke tiltak som har hjemmel i lov, og særlig hvilke vurderinger som må tas i forkant av at slike tiltak iverksettes. Bestemmelsen gir få føringer om i hvilke situasjoner tiltak kan iverksettes og hvordan tiltakene skal gjennomføres. Slik ombudet ser det vil en midlertidig videreføring av dagens kapittel 3 A i straffegjennomføringsloven i større grad sikre tydeligere rammer for eventuelle fremtidige tiltak, frem til permanente lovregler er innført.

Dersom departementet likevel går videre med forslaget om en forskriftshjemmel, vil ombudet påpeke at bestemmelsen eller forarbeidene med fordel kunne inneholdt klarere føringer for hvilke konkrete vurderinger som må foretas før smitteverntiltak iverksettes i fengsel og hvordan tiltakene skal gjennomføres. Etter ombudets syn er dette nødvendig for å sikre at tiltak med hjemmel i bestemmelsen er nødvendige og forholdsmessige.

Det er også uklart hva som er forholdet mellom smittevernloven og den foreslåtte forskriftshjemmelen. Tiltak etter smittevernloven må blant annet ha en klar medisinskfaglig begrunnelse, jf. smittevernloven § 1-5. Forslaget til forskriftshjemmel gir liten veiledning om hvilke medisinskfaglige vurderinger som må foreligge før tiltak som besøksrestruksjoner og utelukkelse fra fellesskapet iverksettes. Ombudet vil her påpeke at isolasjon kan være svært helseskadelig. Flere av bestemmelsene i dagens kapittel 3 A forutsetter også involvering av FHI eller helsepersonell. Det hadde vært en fordel om forslaget til forskriftshjemmel også viste til hvordan og hvem som skal foreta de helsefaglige vurderingene som smitteverntiltakene vil kreve.

Hanne Harlem
sivilombud

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.